

Projekt je realizovaný vďaka podpore:

11. október 2012

TLAČOVÁ SPRÁVA

Výsledky Hodnotenia samosprávnych opatrení (HSO) v regiónoch SR za obdobie 3. štvrťroka 2012

Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), prináša výsledky projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**. V rámci projektu sa štvrťročne vyjadrujú ekonomickí analytici, podnikatelia, primátori a starostovia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam samosprávnych inštitúcií na úrovni obcí, miest i krajov. Projekt HSO tak prináša názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Partnerom projektu je **Združenie miest a obcí SR**, realizovaný je vďaka podpore spoločností *Colliers International, spol. s r.o.*, a *Municipalia, a.s.*

Výsledky:

Najvyššie oceneným opatrením za obdobie **júl až september 2012** sa stalo **spustenie linky na výrobu tuhého alternatívneho paliva z komunálneho a živnostenského odpadu v Trnave**. Zariadenie nielenže dokáže spracovať ročne 40-tisíc ton odpadov, ale aj vyprodukovať 12-tisíc ton alternatívneho paliva, ktoré mesto odpredá. Linka je tak prínosná pre ochranu životného prostredia, ale aj ekonomiku mesta.

Poradie opatrení od najlepšie k najhoršie hodnoteným:

(pozitívne opatrenia majú plusový rating, negatívne mínusový)

Hodnotenie samosprávnych opatrení	Rating
za obdobie: júl – september 2012	[300, -300]
1. Trnava vyrába z komunálneho odpadu alternatívne palivo	145
2. Rožňava uverejňuje na svojom webe mená ľudí, ktorí nezištne pomáhajú zveľadiť mesto	139
3. Banská Bystrica realizuje projekt podporujúci zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných	106

4. Bratislava povolila výstavbu garáží na pozemku definovanom ako park	- 30
5. Pezinok vyhradil pre bezdomovcov osobitné lavičky s označením	- 31
6. Poslanci Žehry odsúhlasili centrálnu úhradu elektriny za všetkých osadníkov	- 87
7. Trenčianska župa kúpou pozemkov pod cestami kamufluje pomoc vybranej obci	- 108
8. Starostka Rimavskej Seči vymenovala za svojho zástupcu vlastného syna	- 173
9. Komárno obstaráva dlho a drah	- 184

Druhým najúspešnejším samosprávnym opatrením v treťom štvrtroku 2012 sa stalo **zverejňovanie mien občanov na webe Rožňavy, ktorí sa spontánne a nezištne pričínili akoukoľvek verejno-prospešnou činnosťou k zveladeniu a skrášleniu mesta.**

Ako tretie najúspešnejšie opatrenie tretieho štvrtroka 2012 bol vyhodnotený **pilotný projekt realizovaný mestom Banská Bystrica. Ide v ňom o dočasne podporované zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných poberateľov dávky v hmotnej núdzi, prijímateľov sociálnych služieb, spojený s aktivitami zameranými na zvyšovanie ich zamestnateľnosti.**

Naopak, najmenej prínosným opatrením sa stalo **verejné obstarávanie v Komárne, kde verejné súťaže vo viacerých prípadoch nielenže trvajú prídlho, ale vyhráva ich jediná ponuka za cenu omnoho vyššiu, než mesto pôvodne plánovalo.**

Podrobný popis opatrení a vybrané komentáre hodnotiteľov

1. Trnava vyrába z komunálneho odpadu alternatívne palivo

V Trnave uviedli do prevádzky linku na výrobu tuhého alternatívneho paliva z komunálneho a živnostenského odpadu. Zariadenie dokáže v jednozmennej prevádzke spracovať ročne 40-tisíc ton odpadov a vyprodukovať 12-tisíc ton alternatívneho paliva pre cementárne. Umiestnené je priamo v areáli spoločnosti, ktorá zabezpečuje zber odpadov a ich ukladanie na skládke pre Trnavu aj okolie.

Hlavným prínosom linky je zníženie množstva odpadov ukladaných na skládku. Skúšobná prevádzka ukázala, že linka dokáže zhodnotiť 34 percent z privezených sídliskových alebo živnostenských odpadov. To bude mať vplyv nielen na kvalitu životného prostredia, pretože znížením množstva skládkovaného odpadu o tretinu sa zároveň predĺži životnosť trnavskej skládky takisto o tretinu.

Vstupným materiálom do linky sú bežné komunálne a živnostenské odpady, predovšetkým textilné látky, vlákna, papier, lepenka, drevo a plasty. Výstupom je palivo pre priemyselné spaľovne, ktoré bude odoberať cementáreň v Rohožníku.

Na projekt v hodnote 3,2 milióna eur získala Trnava nenávratný finančný príspevok tri milióny eur z EÚ, samospráva ho spolufinancovala piatimi percentami. Nová linka zároveň poskytla zamestnanie piatim ľuďom.

Komentár

Opatrenie trnavskej samosprávy získalo najviac bodov najmä pre svoj inovatívny prístup k riešeniu problému likvidácie niektorých zložiek komunálnych odpadov, keď sa z neho vyrába a predáva alternatívne palivo. Nevyhlo sa však ani miernej kritike, pretože spaľovanie dnes už nie je najefektívnejší spôsob likvidácie odpadov.

Medzi respondentov, ktorí opatrenie vnímali pozitívne patrili aj **Eduard Vokál**, *primátor mesta Lipany*, ktorý vyzdvihol najmä fakt, že spaľovne odpadov sú často verejnosťou vnímané veľmi negatívne, avšak v tomto prípade výroba brikiet z odpadu a ich následný voľný predaj je veľmi vhodný a efektívny spôsob spracovania komunálneho odpadu.

Opatrenie vnímala pozitívne aj **Ľubica Trubíniová**, *projektová manažérka iniciatívy Bratislava otvorene*, ktorá za plusy opatrenia považuje šetrenie priestoru a životného prostredia tým, že sa príslušné množstvo odpadov neukladá na skládku a vznik 5 nových pracovných miest. Vníma však aj mínusy z hľadiska ochrany životného prostredia a trvalej udržateľnosti, ktorými sú uvoľňovanie toxických látok, ktoré sa pri spaľovaní daných materiálov uvoľňujú do ovzdušia a najmä, že spaľovanie je zastaraný a neefektívny spôsob nakladania s druhotnými surovinami, ktoré by sa dôsledným triedením, separovaním a skutočným zhodnotením oveľa lepšie využili a viac by sa reálne šetrilo aj životné prostredie (nevýrobou materiálov, príp. výrobkov, ktoré by sa opätovne použili namiesto ich spálenia).

2. Rožňava uverejňuje na svojom webe mená ľudí, ktorí nezištne pomáhajú zveľadiť mesto

Rožňavská samospráva zriadila na svojej internetovej stránke novú rubriku s názvom „Pomáhajú mestu“. V rubrike bude mesto priebežne zverejňovať mená tých občanov (právnické a fyzické osoby), ktorí sa spontánne a nezištne pričínili akoukoľvek verejno-prospešnou činnosťou k zveľadeniu a skrášleniu Rožňavy, a to bez finančného príspevku zo strany mesta. Samospráva chce takouto formou vyjadriť poďakovanie a uznanie tým, ktorí sa podieľajú na rozvoji a zveľadení mesta. Mená v rubrike majú zostať natrvalo s výnimkou, ak o odstránenie mena požiada samotný občan. Návrhy na týchto ľudí môže poslať každý obyvateľ mesta na emailovú adresu mesta alebo ich navrhnúť v rámci diskusného fóra na oficiálnej webovej stránke mesta.

V súčasnosti na stránke už figurujú prvé mená, pri ktorých je uvedený aj stručný popis toho, čo pre mesto urobili, v niektorých prípadoch sú k dispozícii aj fotografie nezištného skutku.

Komentár

Respondenti ocenili opatrenie Rožňavy ako vhodnú formu morálneho a verejného ocenenia ľudí za ich verejnoprospešnú činnosť, ktorá je často krát pre nich oveľa väčšou satisfakciou, ako keby im príslušnú prácu zaplatili. Verejná satisfakcia totiž podľa nich prináša pozitívny celospoločenský efekt a tiež vedie k posilňovaniu ducha komunity. Niektorí hodnotiaci však nezabudli vedeniu mesta pripomenúť, aby zvažila aj „tabuľu hanby“, na ktorej by sa mohli vynímať napr.

aj tí poslanci zastupiteľstva, ktorí svojho času hlasovali za predaj menšinového podielu mesta v teplárenskej spoločnosti za podozrivo nízku cenu a dnes sú členmi jej dozornej rady.

Za ideu vhodnú nasledovania vnímal opatrenie aj **Andrej Steiner**, riaditeľ *Karpatského rozvojového inštitútu, o.z., Košice*, podľa ktorého je to skvelá forma, ako motivovať ľudí, aby sa zapájali do starostlivosti o ich mesto (obec). Aj podľa neho morálne ocenenie pre mnohých z nich znamená viac, ako malá finančná odmena.

Aj podľa **Tatiany Lopusniakovej**, analytičky *Amrop Slovakia, Bratislava*, je chvályhodné, ak samospráva mesta ocení občanov, ktorí sa pričínili o zveladenie a skrášenie mesta. Myslí si totiž, že sa často zabúda na tých, ktorí majú o verejno-prospešnú činnosť úprimný záujem a každý úspech je aj ich osobným víťazstvom. Poďakovať a prejaviť uznanie je preto podľa nej pozitívnym krokom mesta Rožňava, ktorý by mali nasledovať aj iné slovenské mestá.

3. Banská Bystrica realizuje projekt podporujúci zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných

Riešiť dlhodobú nezamestnanosť v lokálnych podmienkach prostredníctvom medzitrhu práce je cieľom pilotného projektu, ktorý realizuje mesto Banská Bystrica v spolupráci s partnermi. Ide o dočasne podporované zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných poberateľov dávky v hmotnej núdzi, prijímateľov sociálnych služieb, spojené s aktivitami zameranými na zvyšovanie ich zamestnateľnosti. Cieľovou skupinou projektu je 40 dlhodobo nezamestnaných Banskobystričanov, ktorí sú poberateľmi dávky v hmotnej núdzi a sú prijímateľmi sociálnych služieb.

Plán pre dlhodobo nezamestnaných sa skladá z troch stupňov: prípravný stupeň procesu začleňovania, zacvičovací stupeň a stupeň profesionalizácie. V letných mesiacoch sa napríklad účastníci projektu podieľali na čistení verejných priestranstiev, peších komunikácií, na údržbe verejnej zelene a malých vodných tokov, na odvoze a likvidácii priemyselného a komunálneho odpadu.

Prínos projektu mesto vidí v tom, že dlhodobo nezamestnaní poberatelia dávok v hmotnej núdzi získajú reálnu pracovnú skúsenosť u zamestnávateľov, obnovia si pracovné zručnosti, získajú pracovné návyky. Zároveň sa zlepší ich schopnosť uplatniť sa na trhu práce a posilnia sa ich sociálne väzby.

Medzi zamestnávateľmi medzitrhu práce sú príspevkové, dodávateľské a ďalšie organizácie mesta Banská Bystrica. Samotné mesto sa bude podieľať na realizácii aktivít 5 percentami (15 655, 95 eur), čo bude rozložené do obdobia dvoch rokov. Uvedená suma je plánovaná v rozpočte mesta.

Komentár

Hodnotiaci pozitívne ohodnotili snahu mesta realizovať tento pilotný projekt, a to najmä z dôvodu, že medzitrh práce nie je u nás veľmi využívanou formou začleňovania dlhodobo nezamestnaných do pracovného procesu. Veľká časť respondentov však jedným dychom konštatovala, že efektívnosť opatrenia bude možné posúdiť až vtedy, ak sa pracovný pomer účastníkov neskončí v okamihu, keď sa minú peniaze z ministerstva určené na kompenzáciu nákladov zamestnávateľov.

Veľmi podobne vnímal opatrenie aj **Antonín Eliáš**, šéfredaktor časopisu *Obec a finance z Českej republiky*, ktorý konštatoval, že ide o chvályhodný

projekt. Myslí si však, že všetky očakávané prínosy, teda reálna pracovná skúsenosť, obnovenie pracovnej zručnosti, získanie pracovných návykov a obnovenie schopnosti uplatniť sa na trhu práce budú zmarené, ak účastníci projektu nebudú po jeho skončení začlenení do pracovného procesu.

Rovnako pozitívne vnímal opatrenie aj **Luboš Vagač**, predseda Centra pre hospodársky rozvoj, podľa ktorého medzitrh práce patrí k dobrej praxi vo viacerých krajinách OECD a jeho podstata spočíva vo vytvorení systému dočasného podporovaného zamestnávania, kombinovaného s poskytovaním finančnej dávky a ďalšími aktivitami, ktoré majú napomôcť prechodu dlhodobo nezamestnaných do zamestnania na otvorenom pracovnom trhu. Zahraničné skúsenosti s obdobnými programami sú prevažne pozitívne, najmä v segmente ľudí s nízkou kvalifikáciou. Kritickým miestom býva stabilita financovania a manažment projektov na miestnej úrovni. Po neúspechu projektu sociálnych podnikov, ktorý má isté spoločné črty s medzitrhom práce, je nevyhnutné nové opatrenie dôkladne otestovať, a preto možno takéto pilotné projekty uvítať. Príklady zo zahraničia ukazujú, že úspešné sú najmä tie projekty, kde je súčasťou medzitrhu širší balík aktívnych opatrení cielených na účastníkov, vrátane vzdelávania, poskytovania poradenstva a pomoci v hľadaní zamestnania.

Kritický názor k opatreniu prezentoval **Andrej Steiner**, podľa ktorého sa jedná o nie veľmi systémové opatrenie, vzhľadom k tomu, že toto opatrenie bude s veľkou pravdepodobnosťou (na základe predchádzajúcich skúseností) aktívne len dovtedy, kým sa neminú peniaze z MPaSV (a s tým spojená kompenzácia zamestnávateľov). Ak zamestnávatelia neuzavrú záväzok, že pracovný pomer bude trvať (na ich náklady) minimálne ďalšie dva roky, jedná sa podľa neho o viac-menej vyhodené peniaze.

4. Bratislava povolila výstavbu garáží na pozemku definovanom ako park

Bratislavská radnica odsúhlasila výstavbu päťpodlažnej podzemnej garáže na pozemku v centre mesta, ktorý je podľa územného plánu parkom. Súhlasné záväzné stanovisko podpísal už aj primátor. Mesto tvrdí, že podľa územného plánu sa na tomto mieste nemôže stavať iba nad terénom a to, čo je pod zemou, územný plán nereguluje.

Opak tvrdia odporcovia výstavby, ktorí argumentujú, že ak je dané územie definované ako park, nie je tam možné stavať nič, čo nesúvisí s funkciou parku a sadovníckych úprav. Podľa nich, ak by platil takýto svojvoľný výklad územného plánu ako prezentuje radnica, tak sa občania Bratislavy môžu rozlúčiť s každou zelenou plochou v meste. Pripomínajú tiež, že takýto pre mesto zásadný investičný zámer dodnes nikto nepredstavil verejnosti.

Mesto tvrdí, že po realizácii garáže bude na povrchu terénu obnovený mestský park v pôvodnom rozsahu. To však spochybňujú niektorí odborníci, ktorí hovoria, že už vždy to bude stavba a pôjde už len o „garáž so zeleňou na streche“. V dôsledku výstavby bude v parku vyrúbaných 53 stromov.

Komentár

Hodnotenie tohto opatrenia vyznelo nejednoznačne, aj keď mierne prevládalo negatívne hodnotenie. Jedna časť hodnotiteľov nesúhlasí s argumentmi ochranárov, argumentujúc tým, že podľa ich logiky by nebolo možné stavať v podzemí nič, čo územný plán v súčasnosti vymedzuje inak, ako to bude v budúcnosti potrebné. Druhá časť hodnotiteľov naopak tvrdí, že mesto koná v

rozpore so záujmami obyvateľov a návštevníkov mesta, o ktorých blaho sa má v zmysle zákona starať. Niektorí tiež spochybnili skutočný zámer mesta, keďže doterajšia prax ukázala, že podzemné parkovisko s 5 poschodiami je ekonomicky nerentabilné, ak nie je spojené s výškovou nadzemnou budovou.

Poukázal na to aj **Antonín Eliáš**, ktorý proti navrhovanému riešeniu nemá zásadné pripomienky, ak sa naozaj ráta s obnovením parku, vrátane výsadby stromov. Myslí si totiž, že autá garážované v podzemí sú z hľadiska vzhladu mesta výhodnejšie, než keby boli zaparkované na povrchu. Aj pre neho je otázna návratnosť investície, keďže skúsenosti nasvedčujú, že takáto hlboká stavba je rentabilná iba ak je spojená s nadzemnou zástavbou.

Naopak, kriticky vnímal opatrenie mesta **Martin Šuster**, ekonóm *Národnej banky Slovenska*, berúc do úvahy historický vývoj premeny tohto územia, na ktorom bol kedysi veľký park. Ten bol, za čias primátora Kresánka, z hornej tretiny prestavaný na parkovisko, aby neskôr, za čias primátora Ďurkovského, na mieste parkoviska postavili 10-poschodovú budovu. V súčasnosti tu pracuje cca. 500 ľudí, ktorí nemajú kde zaparkovať. Teraz, za primátora Ftáčnika, mesto plánuje v dolnej tretine parku postaviť ďalšie parkovisko. Preto si myslí, že to, že by na streche parkoviska mohol byť plnohodnotný park, je ilúzia, čo dosvedčuje aj „park“ na námestí M. Benku. Obáva sa, že o niekoľko rokov ďalší primátor skonštatuje, že park, žiaľ, už neexistuje, takže tam pokojne môže povoliť stavbu nejakej ďalšej betónovej „krásky“.

5. Pezinok vyhradil pre bezdomovcov osobitné lavičky s označením

Pezinok sa rozhodol vyriešiť posedávanie bezdomovcov v centre, kde často chodia na prechádzky mamičky s deťmi, tým, že pre ľudí bez domova vyhradil špeciálne lavičky. Sú označené nápisom „pre bezdomovcov“. Dôvodom má byť snaha, aby si mamičky s malými deťmi nemuseli sadať na znečistenú lavičku, čo bol predtým dôvod mnohých sťažností.

Mesto sa bráni, že bezdomovcov nechce diskriminovať, len docieľiť, aby „si nesadali medzi ľudí“. Tvrdí, že medzi bezdomovcami sú osoby s vážnymi zdravotnými problémami, navyše popíjajúce alkohol, ktoré zároveň odmietajú akúkoľvek pomoc zo strany sociálnych pracovníkov. Mesto tak inú možnosť vraj už nemalo.

Bezdomovcom sa však pobyť na vyhradených lavičkách nepozdáva. Tvrdia, že medzi ľuďmi je im lepšie a preto na vyčlenených lavičkách odmietajú sedieť.

Komentár

Respondenti vnímali opatrenie prevažne mierne kriticky, najmä z dôvodu jeho nesystémovosti. V prevažnej väčšine vyjadrili pochopenie pre snahu mesta o čistotu lavičiek, ale myslia si, že táto problematika vyžaduje širšiu škálu opatrení a projektov, aby sa minimalizovali práve podobné opatrenia, ktoré vedú k vyčleňovaniu ľudí bez domova z komunity. Niektorí hodnotiaci označili opatrenie dokonca za neprípustnú segregáciu.

Podľa názoru **Eduarda Vokála**, mesto rieši len dôsledky zlej sociálnej politiky. Je potrebné ľudí, ktorí poberajú sociálne dávky a sú schopní pracovať, zapájať do aktivačných prác. Peniaze nesmú ľudia dostávať za nič nerobenie. To spôsobuje na jednej strane veľkú pasivitu a napomáha asociálnemu spôsobu života, na druhej strane prehľbuje odmietavý postoj ostatných ľudí na túto komunitu.

Na nesystémovosť opatrenia poukázal aj **Daniel Klimovský**, odborný asistent na *Ekonomickej fakulte Technickej univerzity v Košiciach*, ktorý si myslí, že mesto by sa malo sústrediť na systematickú prácu s bezdomovcami a nie na takéto nesystémové riešenia, ktoré môžu negatívne ovplyvniť napríklad aj pohľad detí a mladých ľudí na túto skupinu. Zdôvodnenie mesta, že chce tak bezdomovcom zabrániť, aby si nesadali medzi ľudí je neprípustné. Nie sú azda bezdomovci tiež ľuďmi?

6. Poslanci Žehry odsúhlasili centrálnu úhradu elektriny za všetkých osadníkov

Poslanci obecného zastupiteľstva v Žehre (okr. Spišská Nová Ves) odsúhlasili, aby platby za elektrinu všetkých užívateľov tunajšej osady Dreveník prebiehali prostredníctvom obce. Zmenili tak pôvodný návrh, ktorý počítal iba s tým, že sa to bude týkať len užívateľov nových, nedávno skolaudovaných 24 sociálnych bytov. Znamená to, že platby za elektrinu celej osade Dreveník bude platiť obec s tým, že poplatok za elektrinu plánuje obec zahrnúť do celkovej platby v nájme a ten bude obec následne vymáhať. Rozhodnutie v zastupiteľstve prešlo najmä z dôvodu, že v ňom majú väčšinu práve poslanci z osady, v ktorej býva navyše aj starosta.

Podľa názoru oponentov, obec týmto rozhodnutím na seba prebrala všetku zodpovednosť za všetkých nájomníkov v osade, v ktorej je spolu 72 sociálnych bytov a 41 nízkoštandardných domov, a ktorých užívatelia sú všetci, s výnimkou starostu, nezamestnaní. Namietajú, že náklady na uvedené opatrenie oberú obecný rozpočet o peniaze na rozvoj aj ďalších častí obce. Momentálne obec rokuje s distribučnou spoločnosťou o technických otázkach napojenia.

Komentár

Hodnotiaci vnímali predmetné opatrenie negatívne, a to najmä z dôvodu, že poslanci, ktorí zaň hlasovali boli v evidentnom konflikte záujmov a týmto rozhodnutím sa zbavili svojej povinnosti splácať záväzky tak, že ich vlastne previedli na obec. Podľa väčšiny hodnotiacich je zrejmé, ako to celé dopadne.

Medzi kritikov opatrenia patrí aj **Martin Šuster**, podľa ktorého neexistuje žiaden dôvod, aby samospráva na seba preberala záväzky nejakej skupiny obyvateľov obce a tým sa zbytočne vystavovala riziku. Patrí takisto k tej skupine hodnotiacich, ktorí si myslia, že v tomto prípade je skoro isté, že obec nevyzbiera od nájomníkov sumu ekvivalentnú nákladom a navyše je podozrenie, že tak ako v minulosti, nakoniec obec dlhy obyvateľom odpustí. Efektívne tak bude obec vybranej skupine obyvateľstva hradiť ich súkromné náklady na živobytie, čo je v rozpore s úlohou samosprávy.

Negatívne vnímala opatrenie aj **Ľubica Trubíniová**, podľa ktorej uhrádzanie finančných výdavkov ľudí bez toho, aby sami vlastným pričinením prispeli k pokrytiu aspoň ich časti, resp. k vytvoreniu nejakej protihodnoty je demoralizujúce a nespravodlivé - jednak voči iným ľuďom z obce, ktorí svoje náklady hradia sami, jednak voči všetkým ostatným ľuďom z obce vrátane ďalších generácií (ale aj predošlých), ktorí by takto neefektívne aj nemorálne minuté peniaze potrebovali na pokrytie iných vážnych vecí. Samozrejme, aj túto ukážku klientelizmu v elementárnej podobe treba vnímať v širších, celospoločenských aj historických súvislostiach problematiky spoluzitia s

rómskymi komunitami, ale aj aktuálneho morálneho stavu celej spoločnosti, resp. jej nerómskej väčšiny.

7. Trenčianska župa kúpou pozemkov pod cestami kamufluje pomoc vybranej obci

Zastupiteľstvo Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) odsúhlasilo odkúpenie pozemkov pod cestami II. a III. triedy od obce Lednické Rovne, čím sa stal nielen ich majiteľom, ale aj správcom na nich ležiacich komunikácií. Župa tak urobila napriek tomu, že už v súčasnosti spravuje viac ako 1000 km ciest druhej a tretej triedy. Kúpna cena bola 220 tisíc eur a hoci obe samosprávy zdôvodňujú kúpu „dokončením majetkového vyrovnania“, predajom sa riešila zadlženosť obce Lednické Rovne. Tá si totiž pred časom zobrala úver na rekonštrukciu ciest a vybudovanie kruhového objazdu takmer 2 milióny eur a potrebuje peniaze na splácanie úveru.

Niektorí poslanci kritizovali župu za nerovnaký prístup k jednotlivým obciam a hovoria o nebezpečnom precedense a nesystémovom prístupe vedenia župy. V kraji je totiž viacero obcí s podobnými problémami, ktoré by radi riešili odpredajom pozemkov pod cestami, za ktoré by nielenže získali peniaze, ale zároveň by sa zbavili aj nákladov na údržbu komunikácií. Keby sa však takto chcela s TSK vysporiadať každá obec či mesto na Považí, župa by na to jednoducho nemala, čo aj sama priznáva.

Komentár

Opatrenie ohodnotili respondenti negatívne, a to predovšetkým preto, lebo sú presvedčení, že akokoľvek bola pomoc VÚC obci zdôvodnená, ide o nekorektné vykonávanie samosprávneho mandátu.

Pozadie opatrenie bolo zrejmé pre **Dušana Slobodu**, *analytika Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika z Bratislavy*, podľa ktorého ide o dojemný, ale málo presvedčivý príbeh o tom, ako sa regionálna samospráva (Trenčiansky samosprávny kraj (TSK)) rozhodla pomôcť jednej z obecných samospráv (Lednické Rovne) vo svojom kraji odkúpením pozemkov aj s križovatkou a ďalšími súvisiacimi dopravnými stavbami. Príbeh sa podľa neho dostáva k pointe vo chvíli, keď zisťujeme, že starosta Lednických Rovní Ľuboš Savara (SMER, ĽS-HZDS, SNS), je zároveň tiež poslancom TSK, pričom zvolený bol za koalíciu SMER, ĽS-HZDS, ktorá má v župnom zastupiteľstve väčšinu. Kolegovia v zastupiteľstve teda svojím rozhodnutím pomohli pánovi poslancovi Savarovi vyriešiť problém so zadlžením obce, v ktorej je starostom. TSK však patrí medzi naše tri najviac zadlžené samosprávne kraje a touto "výpomocou" poslancovi-starostovi si kraj rozhodne nepolepší. Zastupiteľstvo urobilo rozhodnutie, ktoré bolo v záujme jedného z jeho poslancov, nebolo však v záujme kraja a jeho občanov.

Juraj Nemec, *profesor z univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici* si o opatrení myslí, že samosprávy môžu „robiť“ všetko, čo nie je v rozpore so zákonom. To ale neznamená (teoreticky), že môžu postupovať neefektívne a netransparentne a diskriminačne. Predmetný postup je preto, podľa jeho názoru, neefektívny, keďže sa nejedná o výdavkový program v rámci kompetencií samosprávneho kraja; netransparentný, keďže sú k dispozícii aj systémové nástroje riešenia zlej finančnej situácie obce a pozitívne diskriminuje.

8. Starostka Rimavskej Seči vymenovala za svojho zástupcu vlastného syna

Starostka obce Rimavská Seč Márta Stubendek (SMK), ktorá sa už v minulosti mediálne zviditeľnila výškou platu, ktorý jej po voľbách zastupiteľstvo zvýšilo o 70 percent na asi 2 650 eur mesačne (obec má 2000 obyvateľov), čo bolo najviac v okrese Rimavská Sobota, prišla opätovne s netradičným opatrením. Do funkcie zástupcu starostky totiž vymenovala svojho syna po tom, čo odvolala doterajšieho zástupcu. Svoj krok odôvodnila tým, že tak urobila z viacerých dôvodov. Jedným je podľa nej snaha ušetriť pre obec peniaze, keďže nový zástupca bude mať nižšiu odmenu ako jeho predchodca a tiež, že „jej syn je v obci veľmi obľúbený“. Podozrenie z rodinkárstva odmietla s argumentom, že vymenovaním svojho syna za svojho zástupcu neporušila žiadny zákon a že ide o dočasné opatrenie.

Poslanci tvrdia, že starostka o dôvodoch výmeny svojho zástupcu poslancami neinformovala. Niektorí z nich sú zároveň odhodlaní zbierať podpisy pod petíciu za odvolanie starostky, pretože hoci zákon tým porušený nebol, myslia si, že ide o opatrenie, ktoré je v rozpore s morálkou.

Starostka už z minulosti čelí obvineniu zo sprenevery obecných peňazí za to, že právnik, ktorý obec zastupoval v konaní pred Ústavným súdom o neplatnosti komunálnych volieb v Rimavskej Seči v roku 2006 vyplatila z obecných peňazí bez rozhodnutia zastupiteľstva, čím mala obec poškodiť o viac ako 3 100 eur. Okresný súd ju síce uznal vinnou zo sprenevery a uložil jej podmienený trest odňatia slobody, trest však zatiaľ nie je právoplatný.

Komentár

Až na výnimky, prevažná časť respondentov vyjadrila názor, že konanie starostky je nielen neetické, ale aj nedemokratické, keďže o svojom zámere neinformovala zastupiteľstvo. Vnímajú to ako nebezpečný jav, ktorý ukazuje, že mechanizmy spätnej väzby a kontroly v obci nefungujú a jednotlivé zložky samosprávy sú tam nevyvážené.

Motivácia konania starostky podľa názoru **Dušana Slobodu** môže tkvieť nielen v tom, že si tak prilepšia do rodinného rozpočtu. Okresný súd starostku totiž uznal vinnou zo sprenevery a uložil jej podmienený trest odňatia slobody a zároveň trest zákazu činnosti vykonávať funkciu starostky. Keďže tá sa proti tomuto verdiktu odvolala na krajský súd, ktorý vec vrátil späť na okresný súd, trest zatiaľ nie je právoplatný. Je však možné, že sa trest časom v nejakej podobe právoplatným stane a ak starostka bude musieť funkciu opustiť, do doplňujúcich volieb bude obec riadiť jej syn ako jej zástupca. Predĺži sa tak vláda klanu v obci minimálne do predčasných komunálnych volieb.

Za pochybné a zvláštne rozhodnutie označil toto opatrenie aj **Jiří Životský**, starosta v obci Sokolnice (ČR). Upozornil, že v Českej republike sa takýmto situáciám predchádza tým, že zástupcu starostu tam zo zákona volí zastupiteľstvo.

Naopak, ako riešenie, ktoré nemusí byť zlé, opatrenie vnímal Juraj **Fekete**, riaditeľ Regionálneho poradenského a informačného centra v Dunajskej Strede, ktorý si myslí, že motiváciou starostky mohlo byť aj to, že potrebuje

pomoc blízkej osoby na realizáciu svojich plánov podľa svojho presvedčenia a že až čas ukáže, či išlo o zlé riešenie.

9. Komárno obstaráva dlho a draho

Obstarávanie služieb na čistenie mesta, ktoré sa ťahalo roky, napokon v Komárne získala miestna firma na základe jedinej ponuky vo verejnej súťaži, s cenou o 40% vyššou, než mesto pôvodne predpokladalo. Prvé predbežné oznámenie o súťaži zverejnilo mesto už koncom roku 2010, vo februári 2011 však bolo obstarávanie po prvý raz zrušené. Podľa výpisu z vestníka verejného obstarávania sa zmenili okolnosti, za ktorých sa vyhlásilo verejné obstarávanie. K druhému zrušeniu súťaže došlo z rovnakých príčin v máji minulého roku. V septembri bol postup pridelenia obstarávania vyhlásený opäť za neúspešný, tentoraz zrušenie nariadil Úrad pre verejné obstarávanie. Štvrtý pokus obstaráť služby čistenia mesta spustilo od februára tohto roku, v predpokladanej hodnote zákazky 1,68 mil. eur bez DPH na päť rokov. O pol roka na to sa víťazom stala miestna firma, avšak s podstatne vyššou ponukou, za 2,35 mil. eur na päť rokov.

Uvedený tender nie je v meste jediný obstarávaný rekordne dlho. Podobne mesto obstaráva aj zber a odvoz komunálneho odpadu, ktorý trvá už jeden a trištvrte roka, pričom súťaž bola už trikrát zrušená. Minulý mesiac Komárno ukončilo aj ďalšie "rekordné" obstarávanie. Zimnú údržbu miestnych komunikácií bude najbližších päť rokov realizovať ďalšia komárňanská firma za približne 508 tisíc eur bez DPH, pričom aj tu mesto predpokladalo náklady len vo výške 355 tisíc eur bez DPH. Toto obstarávanie služieb trvalo vyše roka a bolo zrušené dvakrát.

Obe obstarávania nespája len podobná dĺžka súťaže, či podstatne vyššia víťazná suma, než mestom predpokladaný náklad. Víťazov oboch tendrov spája aj to, že boli totiž jedinými firmami, ktorých ponuka bola obstarávateľom prijatá. Zároveň obe spoločnosti sídlia na tej istej komárňanskej adrese a ani jedna z nich nemá vlastnú internetovú stránku.

Komentár

Respondenti vnímali konanie komárňanskej samosprávy veľmi negatívne najmä z dôvodu, aby sa predražené a nevysúťažené obstarávania nestali miestnym štandardom (ak sa tak už nestalo). Klientelistický prístup v obstarávaní totiž môže časom významne podlomiť finančné "zdravie" mesta, ktoré v súčasnosti patrí medzi tie menej zadlžené, ale zároveň pôsobiť demoralizujúco na miestnu komunitu.

Kriticky vnímal opatrenie aj **Róbert Kičina**, riaditeľ Podnikateľskej aliancie Slovenska, podľa ktorého súťaž, do ktorej sa zapojí jeden záujemca, navyše s predraženou ponukou, nie je súťaž. Komárnu, ale aj celej krajine by pomohla intenzívna profesionalizácia verejných obstarávateľov. Mnohé tendre totiž krachujú na neschopnosti obstarávateľov nadefinovať podmienky súťaže.

Podľa **Jozefa Jarinu**, riaditeľa Komunitnej nadácie Bardejov, žiaľ, nejde o ojedinelý prípad medzi miestnymi samosprávami a na Slovensku ani v iných oblastiach verejného života. Svedčí to o slabej legislatíve, nízkej vymožitelnosti práva a všeobecnej pasivite a ľahostajnosti k veciam verejným u prevažnej väčšiny občanov. V oblasti verejného obstarávania v miestnych samosprávach dlhodobo absentuje posilnenie právomoci miestnych zastupiteľstiev. Napr. pri schvaľovaní komisie pre verejné obstarávanie nemá miestne zastupiteľstvo

kompetenciu ju schvaľovať. Je len na vôli starostu a primátora, či túto komisiu zostaví aj s kolektívnym orgánom – miestnym zastupiteľstvom.

Jozef Čavojec, redaktor denníka *SME* konštatoval, že je až neuveriteľné, koľko verejných obstarávaní v tejto krajine sprevádzajú problémy. Najväčší problém vidí v zákone, keď sa nevyhovujúce pravidlá, nastavené parlamentom, dajú poľahky obchádzať. Neverí, že súčasná vláda to vyrieši a východisko vidí napríklad v tom, že daný zákon vypracuje niekto zvonka, s mnohoročnými skúsenosťami v praxi.

Poznámka:

Členovia hodnotiacej komisie hodnotia opatrenia v rámci tohto projektu bez nároku na odmenu. Jednotlivé hodnotenia majú charakter ich osobného postoja a nemusia zodpovedať názorovej línii CPHR alebo organizácie, v ktorej hodnotitelia pôsobia.

Členovia hodnotiacej komisie, ktorí hodnotili opatrenia monitorované v 3. štvrtroku 2012:

Ján Buček, pedagóg, Prírodovedecká fakulta UK, Katedra humánnej geografie a demogeografie

Jozef Čavojec, redaktor denníka *SME*, Bratislava

Antonín Eliáš, šéfredaktor časopisu *OBEC a finance*, Praha, Česká republika

Juraj Fekete, **Peter Dóka**, Regionálne poradenské a informačné centrum, Dunajská Streda

Juraj Gallo, ekonóm, Mestský úrad Žiar nad Hronom

Jozef Jarina, riaditeľ, Komunitná nadácia Bardejov

Andrej Juris, predseda predstavenstva, ZSE Distribúcia, a.s., Bratislava

Róbert Kičina, riaditeľ, Podnikateľská aliancia Slovenska, Bratislava

Daniel Klimovský, odborný asistent, Ekonomická fakulta, Technická univerzita, Košice

Vojtech Kolečák, lekár, Nemocnica s poliklinikou, Trstená

Tatiana Lopušniaková, analytička, Amrop Slovakia, Bratislava

Juraj Nemec, profesor, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Vladimír Pirošík, advokát a poslanec MsZ, Banská Bystrica

Dušan Sloboda, analytik, Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava

Andrej Šteiner, riaditeľ, Karpatský rozvojový inštitút, o.z., Košice

Martin Šuster, ekonóm, Národná Banka Slovenska, Bratislava

Ľubica Trubíniová, projektová manažérka, iniciatíva Bratislava otvorene, Bratislava

Ľuboš Vagač, riaditeľ, Centrum pre hospodársky rozvoj, Bratislava

Eduard Vokál, primátor, Lipany

Jiří Životský, starosta, Sokolnice, Česká republika